

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ **БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ** _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності __ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____
(шифр та найменування спеціальності)

на тему: **«ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ БАНКУ: ОЦІНКА ТА
ОПТИМІЗАЦІЯ ЇХ СТРУКТУРИ»**

Виконавець:

студент 4 курсу ЦЗФН

__ Островський В. В. _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

Канд.ек.наук,доцент _____

(науковий ступінь, вчене звання)

__ Тарасевич Н.В. _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Особливість банківської установи як інституту фінансового ринку полягає в наступному: основна частина банківських ресурсів, на відміну від підприємств і організацій інших сфер і галузей діяльності, формується за рахунок залучених та запозичених коштів, необхідних для здійснення активних банківських операцій. Залучені банками ресурси різноманітні за своїм складом. Основним джерелом банківських ресурсів є кошти, залучені від банківських клієнтів у вигляді депозитів.

Для української банківської системи на сучасному етапі характерним є перехід на якісно новий етап розвитку, обумовлений зростаючою конкуренцією банківських установ та необхідністю збереження або посилення ринкових позицій, що зачіпає всі без винятку сфери діяльності банків. Кількісне збільшення обсягів здійснюваних операцій і зростання конкуренції вимагають від банків підвищення якості управління всма видами ресурсних джерел і перегляду підходів, покладених в основу формування депозитної політики.

Ресурсна політика сьогодні покликана максимально зацікавити потенційних вкладників в зберіганні коштів на банківських рахунках, що є основою подальшої ефективної діяльності комерційного банку. Від якості ресурсної бази банку, що є результатом здійснення цієї політики, залежить кінцевий результат діяльності самого банку – одержання достатнього прибутку. Все вище викладене зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ формування банківських ресурсів, розкриття практичних аспектів залучення депозитних та не депозитних коштів та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання ресурсної бази банку.

Реалізація поставленої мети обумовлює необхідність вирішення **наступних завдань**:

- розглянути сутність фінансових ресурсів банку, їх склад та характеристику;
- визначити зміст методів оцінки ефективності використання банківських ресурсів;
- дослідити практичні аспекти формування ресурсної бази банку за матеріалами конкретної банківської установи;
- впровадити напрями ефективного використання фінансових ресурсів банку.

Об'єктом дослідження є діяльність банку з формування та ефективного використання фінансових ресурсів.

Предметом дослідження є фінансові ресурси банківської установи.

Методами дослідження є застосування статистичної та аналітичної вибірки, а також методів угруповань, побудови аналітичних таблиць, вартісної і порівняльній аналіз динамічного стану досліджуванх показників, використання статистичних і математичних методів. Положення дослідження також базуються на використанні комп'ютерних програми для обробки й аналізу інформації.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти України, які стосуються діяльності банку, наукові публікації та монографії вітчизняних закордонних вчених, матеріали наукових конференцій та семінарів з досліджуваної тематики, звітні матеріали НБУ, дані звітності ПАТ «Ощадбанк», офіційні статистичні інтернет-джерела.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок. Основний зміст викладено на 64 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 4 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКУ» розглянуто теоретичні основи формування та використання банківських ресурсів; досліджені поняття, структура та джерела формування банківських ресурсів; надана характеристика ресурсної політики як інструменту управління процесом залучення фінансових ресурсів банку.

В сучасних умовах функціонування банк для забезпечення своєї діяльності повинен мати у своєму розпорядженні певну суму грошей і матеріальних активів, які і складають його ресурси. Ресурси банків - це власні капітали і фонди, а також кошти, залучені та запозичені банками в результаті проведення пасивних операцій, які використовуються для активних операцій. Основним призначенням фінансових ресурсів є можливість формування необхідної величини коштів для стійкого функціонування банку та здійснення активних операцій.

У мікроекономічному аспекті фінансові ресурси банку можна охарактеризувати як ресурси, які акумульовані за допомогою емісії цінних паперів (акцій) або отримані в тимчасове користування банком, на основі правовідносин зобов'язань перед вкладниками і кредиторами, ресурси економічних суб'єктів на фінансовому ринку, а також джерела коштів внутрішньобанківського походження, у тому числі результати фінансової діяльності банку, що використовуються для подальшого розміщення згідно з визначеними банком напрямками з метою отримання прибутку.

У макроекономічному аспекті банківські ресурси є сукупністю грошових ресурсів банківської системи країни, які є засобом задоволення

різноманітних потреб індивідуумів, джерелом інвестицій для економічних суб'єктів, важелем економічного зростання.

Фінансові ресурси комерційних банків складаються з власних, залучених та запозичених коштів. Основними джерелами власного капіталу є: статутний капітал, нерозподілений прибуток минулих років, резерви банку. Зобов'язання банку формуються у результаті проведення пасивних операцій, які можуть здійснюватися у формі: залучення коштів на депозитні рахунки клієнтів банку (поточні, строкові, ощадні та ін.); запозичення коштів у вигляді одержання кредитних ресурсів на міжбанківському ринку, кредитних ресурсів НБУ, випуск банківських облігацій, векселів та інших зобов'язань.

У другому розділі «ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКУЗА МАТЕРІАЛАМИ ПАТ «ОЩАДБАНК» проаналізовано сучасні аспекти формування ресурсної бази банку в сучасних умовах; надана оцінка достатності власного капіталу банку; досліджений склад та динаміки запозичених коштів банку; зроблений аналіз депозитного портфелю як джерела фінансових ресурсів банку.

Необхідною передумовою ефективного функціонування банку є стабільність та достатність фінансових ресурсів, які формуються завдяки пасивним операціям.

Фінансові ресурси ПАТ «Ощадбанк» впродовж періоду дослідження мали варіаційну тенденцію – впродовж 2018 то 2020 років їх обсяг скоротився, впродовж 2019 року загальна величина ресурсів банку зростала.

Впродовж 2019-2020 років власний капітал банку збільшувався. Але у цілому за період з 2018 до 2020 роки власний капітал банку скоротився на 30,4%. Це призвело до загального зниження частки власних коштів у пасивах банку до 9,3% банківських пасивів, що свідчать про зниження забезпеченості ПАТ «Ощадбанк» власними коштами, що є негативною тенденцією.

Основну частину фінансових ресурсів ПАТ «Ощадбанк» (86,2%) складають депозитні кошти клієнтів банку. Це відповідає основному напрямку діяльності банку, який створює ресурсну базу за рахунок депозитних коштів вкладників. Спостерігаються негативні тенденції у формуванні ресурсів банку – скорочення депозитних ресурсів за останній рік дослідження на 7,0%, що супроводжується відповідним зростанням недепозитних джерел. Фінансові ресурси банку складають кошти наступних груп клієнтів: роздрібного бізнесу, мікро-, малого, середнього, корпоративного бізнесу.

Депозитні ресурси клієнтів ПАТ «Ощадбанк» протягом досліджуваного періоду мали стійку тенденцію до зростання, крім 2020 року. Найбільшу частку депозитних ресурсів займають кошти населення – 67,3%. Ця частка депозитних банківських ресурсів є досить стабільною при наявності стійкого тренду до постійного збільшення коштів фізичних осіб у абсолютних обсягах. Кошти суб'єктів господарювання також мають значний вплив на формування депозитних ресурсів, але тенденція залучення цих

коштів є нестабільною. Основним джерелом зростання коштів фізичних осіб є залучення строкових депозитів, у той же час головним джерелом формування депозитних коштів юридичних осіб є поточні депозити.

ПАТ «Ощадбанк» має у структурі депозитних фінансових ресурсів клієнтів 55,1% строкових депозитів, що є більш вартісними фінансовими ресурсами в порівнянні з поточними депозитними коштами. Але ці фінансові ресурси є ресурсами більшої якості та потенційних можливостей щодо їх використання на проведення активних операцій. Поточні депозити клієнтів банку складають 44,9% клієнтського портфелю, що збільшує його мінливість до змін ситуації на фінансовому ринку країн.

ПАТ «Ощадбанк» є універсальним банком за своєю бізнес-моделлю, тому надає пріоритетне значення розширенню роздрібного, мікро-, малого, середнього бізнесу. Банк намагається утримувати міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

Депозитний портфель ПАТ «Ощадбанк» добре диверсифікований, представлений 17 сферами економічної діяльності. При цьому дуже позитивною характеристикою депозитної бази є підвищення питомої ваги коштів, які відносяться до основних сфер реальної економіки (нафтогазової, хімічної, гірничодобувної та металургійної промисловості), а також наявність тенденції до зростання депозитних коштів підприємств майже за всіма галузями економіки.

Слід визначити, що ПАТ «Ощадбанк» має не достатньо диверсифіковану структуру фінансових ресурсів за клієнтською приналежністю, використовує переважно кошти населення як основне джерело фінансових ресурсів, які у сукупності складають 67,3% загальних зобов'язань станом на 01.01.2021 року.

Основним видом запозичених фінансових ресурсів ПАТ «Ощадбанк», які використовуються як кредитні ресурси, є кошти інших банків, надані на довгостроковій основі. Обсяги цього кредитування мають тенденцію до скорочення, тобто банк переважно спирається на залучені кошти як основний вид фінансових ресурсів банку, зменшуючи залежність від міжбанківських джерел фінансування.

Таким чином, у підсумку можна зазначити, що ПАТ «Ощадбанк» має оптимальну структуру ресурсної бази, яка дає змогу поєднувати надійність та стійкість ресурсної бази з невисокою їх вартістю.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ» запропоновано напрямки напрями ефективного використання фінансових ресурсів банку; надана комплексна оцінка оптимального використання депозитних та недепозитних джерел банківських ресурсів.

Банківська система є основним акумулятором фінансових ресурсів, які необхідні для економічного зростання. Передумовою ефективною діяльності банку як підприємства, яке має специфічні риси свого функціонування, є те, що на підставі залучення фінансових ресурсів від суб'єктів господарювання

та фізичних осіб, банк формує ресурсну базу, яка використовується в подальшому для проведення активних операцій.

Дослідження дозволили виявити наступні тенденції в розвитку банківського бізнесу банку: зростання частки коштів підприємств і організацій та скорочення частки вкладів фізичних осіб; зниження частки на строкових клієнтських рахунках і підвищення частки поточних депозитних рахунків; зростання питомої ваги короткострокових грошей, розміщених на термін менше одного року, що обмежує кредитні можливості вітчизняних банків.

ПАТ «Ощадбанк» поступово збільшує активність щодо формування фінансових ресурсів (переважно коштів клієнтів). Одночасно незначна питома вага власного капіталу в фінансових ресурсах може призвести до зниження надійності банку. Спостерігається тенденція до покращення структури та диверсифікації фінансових ресурсів банку. Підвищення значень показників повноти використання фінансових ресурсів свідчать про зростання ефективності використання залучених та запозичених фінансових ресурсів ПАТ «Ощадбанк».

Для виконання пріоритетних напрямків банку необхідно: забезпечити залучення достатньої кількості фінансових ресурсів коштів із різних джерел на різні терміни; домогтися оптимального сполучення термінів залучення і запозичення грошових коштів та їх вартості;- забезпечити раціональне розміщення коштів у різні види активів з метою одержання достатнього рівня прибутку, підтримуючи необхідний рівень ліквідності й оптимізації ризиків, які виникають при цьому.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна запропонувати пропозиції щодо сприяння удосконалення процесом формування та використання фінансових ресурсів.

1. Проведене дослідження економічної сутності процесу формування банківських ресурсів свідчить, що ресурси банків - це власні капітали і фонди, а також кошти, залучені та запозичені банками в результаті проведення пасивних операцій, які використовуються для активних операцій. Основним призначенням фінансових ресурсів є можливість формування необхідної величини коштів для стійкого функціонування банку та здійснення активних операцій.

2. Ресурсна політика – це політика банку в області ефективного управління процесом залучення коштів клієнтів. Ресурсна політика банків включає в себе чимало важливих складових, якими є кредитна, депозитна, інвестиційна та валютна політика, політика розширення діяльності банку.

3. Показники динаміки пасивів ПАТ«Ощадбанк» свідчать про нарощування розміру показників формування фінансових ресурсів банку протягом періоду дослідження, спостерігається зростання та укріплення ресурсної бази у частки власних коштів. Але незважаючи на стрімкі темпи зростання власного капіталу банку, його питома вага у загальних фінансових ресурсах залишається дуже низкою - на рівні 10,7% загальних пасивів.

4. Депозитні ресурси банку є основним джерелом фінансування кредитних та інших активних операцій банку. зобов'язання ПАТ «Ощадбанк» банку зросли на 2,5%, таке зростання важливої складової пасивів відбулося за рахунок збільшення тільки одної складової зобов'язань банку, а саме - кошти клієнтів, тобто залучені кошти банку зросли на 21,9%; запозичені кошти банку зменшилися на 55,1% за період дослідження.

5. Основну частину ресурсного забезпечення ПАТ «Ощадбанк» (88,0%) складають кошти клієнтів. Спостерігаються позитивні тенденції у формуванні фінансових ресурсів банку - за період дослідження наявна тенденція до збільшення депозитних коштів. При цьому слід підкреслити загальну тенденцію до зростання депозитів клієнтів при одночасному зростанні їх питомої ваги у фінансових ресурсах. Зростання депозитної ресурсної бази банку відбувалося переважно за рахунок приросту коштів фізичних осіб на 74,5%.

6. З метою вдосконалення клієнтської політики банків необхідно наступне: розширення кола депозитних рахунків юридичних і фізичних осіб строком «до запитання», що дозволить навіть в умовах незначних фінансових накопичень повніше задовольняти потреби клієнтів банку і підвищити зацікавленість інвесторів у розміщенні коштів на рахунках у банку; розвиток нових видів вкладів та їх диверсифікація для всіх категорій вкладників і підвищення якості їх обслуговування, особливо з урахуванням дуже обмеженого переліку видів депозитів окремих банків; стимулювання залучення депозитних ресурсів через більшу диференціацію процентної ставки по різних видах вкладів особливо в умовах тенденції до її зниження; використання індивідуального підходу (прагнення банку надати клієнту особливі пільги); впровадження ефективних заходів щодо залучення депозитних коштів переважно на строкові депозити, оскільки чим більша питома вага депозитних залучених коштів клієнтів банку на довгостроковій основі, тим більш стабільною є ресурсна база банку.